

De Struikrietzanger in regio Zuid-Kennemerland

Hans Vader

De Struikrietzanger (*Acrocephalus dumetorum*), geen vogel waarvan je in extase raakt. Eigenlijk is het een saai beest, waar, ogenschijnlijk, niet veel aan te zien lijkt en hij is met gemak te verslijten voor een Kleine Karekiet of Bosrietzanger. En toch grote opwinding bij de ringers van het vogelringstation in de AWD. Dat is - simpel genoeg - met name, omdat hij zo zeldzaam is, hoewel er de laatste jaren steeds vaker meldingen en vangsten zijn van deze soort. Voor onze ringgroep was het de eerste keer. De eerste regionale waarneming staat op 17 oktober 2000 genoteerd bij de collega's van de Kennemerduinen

Op 23 oktober 2009 kwamen de mannen van een controleronde langs de mistnetten terug. De geijkte vraag is dan altijd, zat er nog wat leuks bij? Nou dat was niet het geval, alleen vroeg Bernard wel om even goed te kijken naar de Kleine Karekiet die hij uit het net gehaald had. 23 oktober is rijkelijk laat voor een Kleine Karekiet, maar niet onmogelijk. Toen de vogel aan de beurt was, kreeg hij ring AP40831 om zijn poot. Toen echter de vleugel gemeten werd, steeg de spanning, want deze was slechts 62 mm, maar ook dat hadden we eerder meegemaakt bij een Kleine Karekiet. Toch maar even de boeken erbij gepakt.

Struikrietzanger, 1 kalenderjaar, 23 Oktober 2009, VRS AW-duinen*

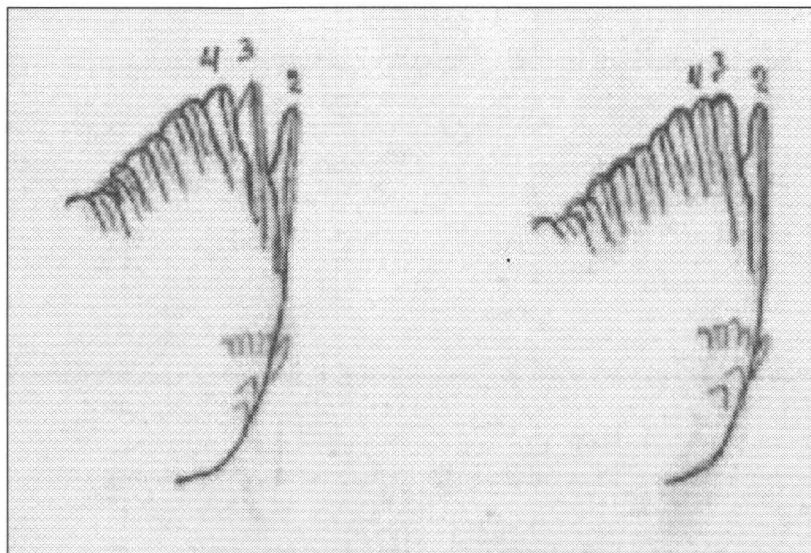
Biometrie

Snel bleek dat de vleugel te rond was voor een Kleine Karekiet. Dan toch maar alles meten, waarbij de volgende biometrische maten werden genoteerd: vleugel 62 mm, geslacht onbekend, leeftijd 1^e kalenderjaar, geen rui, vetgraad 2, gewicht 13,2 gram, notch (versmalling van een hand- of slagpen) 11,5mm, tarsus 21,4 mm, staart 50 mm, snavel 17,6 mm, Het verschil tussen langste en kortste staartpen is 7,5 mm (daardoor ontstaat de ronding van de staart), achternagel is 5 mm, verschil tussen 2^e en langste handpen is 5 mm. Veel maten kwamen overeen met, of zaten in de overlap van, de Kleine Karekiet.

Verder werd nog genoteerd (in de zon) dat de rug en bovenzijde enigszins rossig-bruin was en het lichaam was aan de onderzijde lichter dan een Kleine Karekiet, vooral de borst en keel. De vogel had vrij donkere grijs/bruine poten. Op de kop was een wenkbrauwstreep aanwezig, die tot de achterkant van het oog doorliep. De ondersnavel was lichter dan de bovensnavel en had een diffuse donkere snavelpunt.

Wat echter de doorslag gaf, was de versmalling op de buitenvlag van de handpennen. Bij deze vogel was duidelijk te zien dat op de 3^e en 4^e handpen een versmalling aanwezig was en heel vaag ook op de 5^e. Dat sloot de Kleine Karekiet uit, want die heeft alleen een versmalling op de 3^e handpen. Wat verder opviel was de ronding van de vleugel. Bij de Kleine Karekiet is de 3^e handpen het langst, terwijl de andere handpennen geleidelijk korter worden. Bij de Struikrietzanger zijn de 3^e en 4^e handpen nagenoeg even lang en de 5^e iets korter. Zie afbeelding 1.

We waren er uit, dit was een nieuwe soort voor ons ringstation! Leuk was, dat deze vogel 4 dagen later, op 27 oktober werd teruggevangen. Er kon toen nog even wat gecontroleerd worden en het bleek dat hij goed gegeten had, want hij was 0,2 gram zwaarder geworden.

*Links de vleugel van de Struikrietzanger; rechts die van de kleine Karekiet
Tekening Hans Vader (naar Svennson, 1992)*

Gebied van herkomst

De Struikrietzanger komt vooral voor in Rusland. In gebieden waar de Bosrietzanger en Struikrietzanger samen voorkomen, bewonen zij de zelfde biotopen en gedragen zich als dubbelgangersoorten. Zij lijken veel op elkaar, zowel in verenkleed als in de zang.

Het biotoop is open struikgewas, riet en andere moerasplanten. Maar ook in struikgordels in cultuurgebieden en zelfs in boomgaarden, bosranden en open plaatsen in het bos.

Het overwinteringsgebied ligt in Zuid- en Zuid-Oost Azië, zoals India, Sri Lanka en Birma.

Wat doet zo'n vogel in Nederland?

Het is nog steeds een zeldzame dwaalgast, die vooral met langdurige oostenwind uit de koers geblazen wordt en dan in ons kikkerlandje terecht komt. Maar het lijkt er op dat deze soort zijn broedgebied naar het westen aan het uitbreiden is. Er is zelfs al een keer een gemengd broedgeval met een Struikrietzanger vastgesteld in Nederland (Poot et al., 1999). De meeste waarnemingen zijn vangsten, want op het oog (en niet alleen dan!) is dit wel een erg moeilijke vogel. In de broedtijd is het wat makkelijker, want de zang is nog mooier dan van een Bosrietzanger, met veel imitaties en ook melodieuze toonladders. Hij zingt echter vooral 's nachts.

Zo heeft het ringen, buiten de wetenschappelijke waarde ook nog altijd iets spannends. Je hebt soms, zo maar ineens, een nieuwe soort in handen. Dan zijn alle ontberingen en dagen met maar een handje vol vogels snel vergeten.

Literatuur

- Identification Guide to European Passerines, L. Svensson, Stockholm, 1992
- Een gemengd broedgeval van Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum* en Bosrietzanger *A. palustris* bij Utrecht in voorjaar 1998. Poot, M., Engelen, F., Winden, J. van der, 1999. *Limosa* 72, 151-157